

VINDKRAFT

- landsbygdens möjlighet 2.0

SLC

Vindkraften på 2020-talet

- Vindkraften är en förnybar energiform på kraftig frammarsch.
- I denna broschyr har vi samlat en viss basinformation om vindkraftens läge år 2020. Mer information hittar du via de länkar som finns samlade på sidan 11.
- SLC som markägareorganisation vill bidra med att skapa förutsättningar för förankring och dialog – och den vägen lyckade vindkraftsetableringar.

Bakgrund och nuläge

SLC publicerade en vindkraftsbroschyr med underrubriken "Landsbygdens möjlighet" för cirka 10 år sedan. SLC förhöll sig positivt till vindkraftsetableringar i den så kallade första vågen och man kopplade sin hållning till Finlands klimat- och energistrategi från år 2008, vilken strävade till en vindkraftsbaserad elproduktion på 6 terawattimmar år 2020.

År 2019 var Finland uppe i målet på cirka sex terawattimmar producerad vindkraft i Finland, det vill säga cirka nio procent av den i Finland producerade elen.

Nu har nyetableringar igen aktualiserats och en hel del av dem finns fortsattningensvis på SLC:s verksamhetsområde. De havsbaserade vindkraftsparkerna berör vi inte här.

För att vindkraftsetableringar skall lyckas är förankringen och acceptansen i bygden av avgörande betydelse. Denna broschyr utgår från markägarens perspektiv och SLC förhåller sig fortsattningensvis i grunden positiv till verksamhet som innebär en möjlighet till tilläggsinkomster för markägare.

Förändringar i fastighetsbeskattningen ger numera även tilläggsinkomster för den kommun där kraftverken är belägna. Det är dock bra att minnas att vindkraften också kan väcka motstånd och det lönar sig att vara lyhörd också för kritiska röster.

-
-
- Tidiga initiativ, dialog och
- öppenhet är nycklar till fram-
- gångsrika etableringar.
-
-

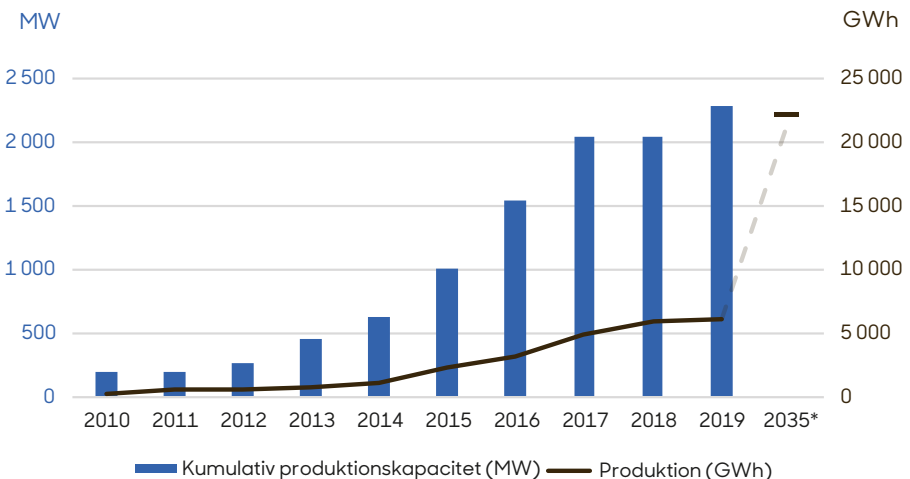
Förnybar energi ligger i tiden

- Finlands klimat- och energipolitik grundar sig på internationella målsättningar om att öka andelen förnybar energi.
- Det nya så kallade RED II-direktivet som handlar om förnybara energikällor förpliktigar EU att öka andelen förnybar energi. Målsättningarna skärps hela tiden.
- I energi- och klimatfärdplanen från år 2014 ställde Finland som ett långsiktigt mål att vara ett koldioxidneutralt samhälle år 2050¹. Den här ambitionsnivån höjdes ytterligare i regeringsprogrammet år 2019, där målet sattes att ha ett koldioxidneutralt Finland redan år 2035. Klimat- och energi-strategin är ytterligare ett styrinstrument i denna målsättning.
- Utöver detta har energisektorn förbundit sig till att halvera energjutsläppen till år 2030 (referensår 2018²).

¹ Energi- och klimatfärdplan 2050. Parlamentariska energi- och klimatkommitténs betänkande den 16 oktober 2014, <https://tem.fi/sv/energi-och-klimatstrategi>.

² Energia-alan vähähiilisyystiekartta 2020.

Vindkraftsproduktion och kumulativ produktionskapacitet

Källa: Finsk Energiindustri 2020, Energia-alan vähähiilisyystiekartta 2020

*Uppskatning

Teknisk utveckling ger nya möjligheter

År 2015 slopades tariffsystemet för vindkraft. Turbinteknikens utveckling har lett till att vindkraften numera också kan fungera marknadsmässigt.

Nya vindmöllor är högre och utrustade med större rotorblad. Högre torn har möjliggjort att vindkraftverken kommer åt starkare och jämnare vindar samt att större rotorblad kan installeras.

Således förbättras också verkningsgraden betydligt eftersom även en mindre ökning i genomsnittliga vindfarten ökar produktionen betydligt. Det finns därmed bättre verksamhetsmöjlighet för vindkraft inne i skog. Medeltalet för nya möllor var år 2019 4,3 MW.

- Vindkraftverkens kapacitet ökar snabbt.
- Större möllor och större vindkraftsparker.
- Den högsta navhöjden för vindkraftverk byggda 2019 i Finland är 175 meter. De längsta rotorbladen är 75 meter.
- 2019 byggdes 56 nya vindkraftverk i Finland.
- I slutet av 2019 fanns det 754 vindkraftverk i Finland.

Samarbete ger framgång

Vindkraftsetableringarna är inte statligt styrda. För vindkraften finns till exempel inte ett inlösningsförfarande utan förverkligandet av vindkraft baserar sig på avtalsfrihet. Som markägare är du därför i en central position vad gäller förverkligandet av vindkraft på ditt område.

Hur får vindkraftsprojekten acceptans i bygden?

Projekt som upplevs som rättvisa får lättare acceptans. Frågan om möllans placering och hur vindupptagningsområdet beaktas är viktig ur en rättvisespekt.

Det förekommer ofta att också lokalsamhället erbjuds så kallad bygdepeng eller "vindbonus".

- Bilda markägargrupp för att göra gemensam sak!
- Involvera gärna representanter för lokalsamhället i processen!
- Öppenhet och dialog är goda tips för att lyckas.

Planeringsfrågor, hur ser processen ut? Vem kan påverka och när?

Processens längd från förberedande utredningar till ett kraftverk som är i produktion varierar, 4–6 år kan ses som ett närmevärde men variationen är betydande. Eventuella besvär förlänger processen. Projektören är aktiv part och den som ansvarar för processen. Men som markägare är du i en central position.

1. Förberedande utredningar – var finns det gynnsamma vindförhållanden? Finns det därutöver förutsättningar för vindkraftverk vad gäller miljö- och markanvändning? Kommunerna har också via planläggningsmonopolet möjlighet att styra var vindkraften utvecklas.

Dessa utredningar görs av projektören, det vill säga i regel ett annat bolag än det som i slutändan kommer att vara elproducent.

2. Förhandlingar med markägare inleds. Avtalsutkast till markägare sänds ut. *Möjligheten att påverka avtalet som markägare inleds här!*

3. Noggrannare mätningar och utredningar görs av bolaget.

4. MKB-förfarandet blir aktuellt bland annat om det är en vindkraftspark på över nio kraftverk eller totaleffekt över 45 MW.

5. Tillstånd som behövs skall sökas.

– *Senast nu krävs det att arrendeavtalen med markägarna finns!* Utan under-tecknade arrendekontrakt kan inte bygglov för möllan beviljas.

6. Möllorna kan byggas, avtalen överförs till de elproducerande bolagen och produktionen kan inledas.

-
- Eftersom processen är lång och ibland komplicerad har vi
- under rubriken Arrendeavtal samlat några tips för att ge det
- projekterande bolaget incitament att aktivt arbeta för just
- ditt områdes projekt.
-
- De så kallade ledningsgatorna, det vill säga strömöverföringen
- från kraftverken in i stamnätet, faller under reglerna för
- inlösningsförfarande. Den här broschyren tar inte upp den
- problematiken, men också här gäller samma regel
- – samarbete leder till bättre resultat.
-

Arrendeavtal

Avtalen i branschen har utvecklats en hel del sedan 2010-talet. Fortsättningsvis är det i regel vindkraftsbolaget som erbjuder ett mer eller mindre färdigt arrendeavtal. Det är dock ofta möjligt att som markägare kunna påverka avtalet, i all synnerhet om markägarna samarbetar och gör det som en markägargrupp.

Samarbete och öppenhet är nyckelord också vad gäller arrendeavtal. En annan viktig faktor är tidsaspekten – ju tidigare man kan påverka och delta i processen, dess bättre möjligheter har man som markägare att få sin röst hörd.

SLC har en utförlig checklista på saker som kan vara bra att tänka på då man står inför ett förslag till vindarrendekontrakt. Situationerna varierar, och bolagens förslag kan se rätt olika ut. Det finns inte en rätt modell men vi har samlat några riktgivande tips. Se mera på slc.fi/vindkraft.

Några saker som är bra att ha koll på:

Arrende och övriga eventuella ersättningar

- Minimiersättning per installerad megawatt garanterar ekonomisk trygghet.
- Ersättning redan då avtalet undertecknas är ett incitament för bolaget att driva projektet framåt.
- En så kallad succéersättning som betalas t.ex. då bygglov ges är också en sporre.

Hur öka på acceptansen? Har följande faktorer beaktats?

- Det är viktigt att komma överens om en ersättningsfördelning som upplevs som rättvis mellan vindupptagningsområdet, möllans placering och bygden.
- Bygdepenge (ibland även kallad vindbonus) spelar också en viktig roll för att öka på acceptansen i området. Den kan vara till exempel procentuell eller en årligen återkommande fast summa.

Övrigt som är viktigt att beakta

- Specificering av nyttjanderätter, såsom vad markägaren får göra på området. Ansvar för vägar och hur de får nyttjas är också bra att avtala om.
- Demontering av kraftverk och återställande av marken. Kraftverken blir allt större och det är inte givet vem som är motpart i det skedet som kraftverket monteras ner. Vi rekommenderar en säkerhet. Det finns olika sätt att gå till väga i frågan. Andrahandsvärdet för kraftverk kan också bli aktuellt.
- Uppsägning av avtal. Här lönar det sig att vara noggrann och till exempel försäkra sig om att avtal inte blir hängande alltför länge utan verkställighet.

-
-
- Som markägare är det klokt att vara alert med
- arrendeavtalen. Påverkningsmöjligheter finns, och allra
- bäst utfall har det blivit då markägare har samarbetat.
-
- En fungerande och aktiv markägargrupp är värdefull
- också då det gäller diskussioner kring avtal.
-
- Det lönar sig alltid att konsultera sakkunniga om man
- är osäker!
-
-
-

Definitioner och begrepp

Bygdepeng/vindbonus:

Människor i närheten som påverkas av vindkraftverken får en ersättning. En bygdepeng eller vindbonus ger ett mervärde för den bygd där vindkraften byggs.

Minimiersättning:

En trygghet för arrendatorn då ersättning betalas vid eventuella driftstopp eller störningar.

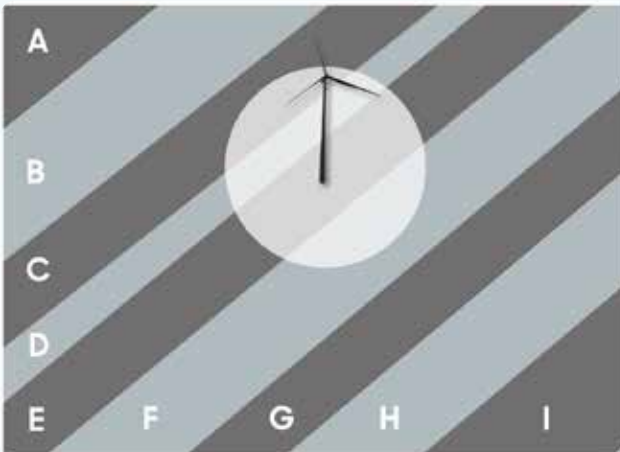
MKB-förfarande:

En process där miljökonsekvenser av ett projekt omständligt utreds.

Vindupptagningsområde:

Det område inom vilket inte ytterligare vindkraftverk kan uppföras. Också utveckling av annan verksamhet kan begränsas. Det är viktigt att markägare till vindupptagningsområden ersätts.

Exempel på vindupptagningsområde

Fastigheterna C, D, E, F och G påverkas av vindkraftverket på fastigheten E. Vindupptagningsområdet utgörs av en cirkel med cirka fem rotordiametrars radie kring kraftverket.

Mer information

Det finns mycket information att tillgå på nätet vad gäller vindkraft. Vi har samlat några centrala länkar nedan som på ett allmänt plan behandlar klimatmässiga frågor, teknisk information och också hur vindkraften behandlas i planläggning och beskattning.

När man som markägare står inför ett eventuellt vindkraftsprojekt och arrendeavtal råder vi att man är i kontakt med sakkunniga. Vindkraften har potential att ge markägare på landsbygden en god tilläggsinkomst. Det finns ett stort antal projektörer i branschen och praxis varierar, varje projekt är unikt.

Avtalsfriheten är en möjlighet, men kräver också att man som markägare håller sig aktiv och vaken.

www.vtt.fi

www.tuulivoimayhdistys.fi
(på finska och engelska)

www.tem.fi/sv

www.vero.fi/sv/

www.lrf.se

www.mtk.fi

Vi på SLC och de regionala producentförbunden ger också råd och tips vart man kan vända sig då man behöver mer konsultation.

Jordägarnas Värderingscentral har långvarig erfarenhet av avtalsförhandlingar inom markanvändningssektorn.

Främjande av
uthålligt skogsbruk.
www.pefc.fi

Text: Fredrik Grannas, Viktor Harvio, Mikaela Strömberg-Schallin. Foto: Mikaela Strömberg-Schallin. Layout: Margita Törnroth.

SLC

SVENSKA LANTBRUKSPRODUCENTERNAS
CENTRALFÖRBUND SLC R.F.
Fredriksgatan 61 A 34, 00100 Helsingfors
tfn 09 5860 460
info@slc.fi, slc.fi

SLC 11/2020